

**ДО ПОСТОЯННАТА КОМИСИЯ
ПО ПРИРОДНИ НАУКИ,
МАТЕМАТИКА И ИНФОРМАТИКА**

ДОКЛАД

за извършената проверка по процедура за програмна акредитация
**НА ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 4. 4. „НАУКИ ЗА ЗЕМЯТА”, ОБЛАСТ
НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ 4. ПРИРОДНИ НАУКИ, МАТЕМАТИКА И
ИНФОРМАТИКА**

за ОКС „БАКАЛАВЪР” и „МАГИСТЪР”,
**ОБУЧАВАЩО ЗВЕНО ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ НА ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ
УНИВЕРСИТЕТ „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“**
период на посещение 8 ноември – 10 ноември 2017 г.

ОТ ЕКСПЕРТНА ГРУПА В СЪСТАВ:

1. проф. д-р Мариана Генова Дончева- Бонева – ръководител ЕГ
 2. проф. д-р Филип Александров Мачев– член на ЕГ
 3. доц. д-р Миглена Кирчева Жиянски – член на ЕГ
 4. Мирослав Алексиев Иванов – докторант в ЮЗУ „Неофит Рилски“ - член на ЕГ
- Наблюдаващ процедурата член на ПКНМИ: доц. д-р Димитрина Керина
-

Експертната група и наблюдаващият процедурата са определени с решение на Акредитационния съвет НАОА (Протокол №14 от №25.05.2017г. и Протокол №24 от №19.10.2017г.)

СЪДЪРЖАНИЕ

- 1. Изпълнение на препоръките от предходната акредитация**
- 2. Проверка по изпълнението на критериите за програмна акредитация на професионално направление в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование/ESG/ - част 1 /1-10/ и по смисъла на чл. 78, ал. 3 от ЗВО /Таблица 4/, приети от АС на НАОА на 06. 03. 2017г.**
- 3. Приложения: таблици /задължителни и по избор/**

Уважаема г-жо Председател на ПК по Природни науки, математика и информатика,

Експертната група (ЕГ) в изпълнение на решение на Акредитационния съвет на НАОА (Протокол №14 от №25.05.2017г. и Протокол №24 от №19.10.2017г.), съгласно чл. 33 и чл. 34 от ПДНАОА и приетите от Акредитационния съвет на НАОА (20.10.2016г.) Критерии за програмна акредитация на професионално направление в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване качеството в европейското пространство за висше образование/ESG/- част 1 /1-10/ и по смисъла на чл. 78, ал. 3 от ЗВО /Таблица 4/, посети Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“ (ВТУ) в периода 08.11. – 10. 11. 2017 г., проведе срещи с ръководството на висшето училище (ВУ), с преподаватели, студенти, и потребители на кадри. Групата се запозна с учебните планове и програми и с условията на обучение.

На тази база, както и след анализа на фактите и обстоятелствата, отразени в доклада-самооценка на ВУ и проверката за изпълнение на критериите за програмна акредитация на професионално направление, експертната група **установи** следното:

1. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

При предходната акредитация на професионално направление 4.4. „Науки за Земята“, Постоянната комисия по ПНМИ при НАОА дава 4 препоръки:

1. Документацията за обучение в ОКС „бакалавър“ и „магистър“ да се приведе в съответствие с изискванията на съответните законови и нормативни документи.

Препоръката е изпълнена.

2. Обучението за получаване на допълнителна квалификация “Учител по география” да се организира в съответствие с Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на професионална квалификация “Учител”, приета с ПМС 162/1997 г.

Препоръката е изпълнена.

3. Да се повиши публикационната активност на преподавателите в реферирани списания.

Препоръката изпълнена

4. Да се повиши преподавателската и студентска мобилност по съществуващите програми за обмен на преподаватели и студенти.

Препоръката е изпълнена.

2. ПРОВЕРКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ /ESG/- ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО /ТАБЛИЦА 4/

Стандарт 1 „Политика за осигуряване на качеството“ и съответстващите му критерии, а именно:

Критерий 1.1. „При извършване на обучение в професионалното направление се поддържа и развива политика за осигуряване на качеството, която се оповестява и е част от стратегическото управление на висшето училище“

По 1.1.1. Великотърновският университет като утвърден научен, изследователски център има създадени всички условия за провеждане на качествена образователна и научно-изследователска дейност.

При обучението на студенти в трите степени на висшето образование политиката на ръководството за управление на качеството е синхронизирана с общата стратегия за развитие на ВТУ и е свързана със следните основни задачи на университетско равнище: мотивиране на студентите за научноизследователска дейност; формулиране и предлагане на актуални теми за дипломни работи и магистърски тези; ежегодно актуализиране на учебните планове и програми; включване на студенти в учебната и изследователската дейност на катедрите; подобряване на материално-техническата база и информационното обслужване, допринасящо за повишаване качеството на научните изследвания; проучване и анализ на опита в различни области на образованието в световен мащаб и внедряване на нови идеи в образованието; синхронизиране на българското образование с идеите за развитие на образованието, залегнали в решенията на Европейския съюз

Великотърновският университет е първият държавен университет в страната, получил сертификат по международен стандарт за качество БДС EN ISO 9001:2015. Управлението на качеството на обучението във ВТУ се опира на „Наръчника по управление на качеството на обучение“ и „Системата за управление на качеството във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ .

Великотърновският университет е приел официално **Политика по качеството**, която цели да повиши конкурентоспособността на Университета, на академичния състав и на възпитаниците като, иновативни и мотивирани специалисти, да стимулира креативността, творчеството и да развива потенциала на академичния състав. Чрез политиката по качеството академичното ръководство на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ декларира пред държавата, обществото, студентите, докторантите и работодателите, че негова основна грижа и цел е постигането и поддържането на високо качество на подготовка на студентите, докторантите и специализантите в постоянно съответствие с нарастващата конкурентоспособност на висшето образование и икономиката на знанието в европейски и глобален контекст.

Във връзка с това е създаден Център по управление на качеството, който е на пряко подчинение на ресорен зам.-ректор, отговарящ за управлението на качеството, акредитацията, рейтинга, управлението на риска и учебните планове.

По 1.1.2. Управление на качеството на образователния процес се осъществява и на ниво факултет, което гарантира, че се взема предвид спецификата на съответните професионални направления и научни специалности. Във факултета са приети и огласени правила за управление на качеството на образованието. Към Историческия факултет е създадена и функционира Факултетска комисия по управление на качеството и акредитацията (ФКУКА). Тя се оглавява от зам.-декана по управление на качеството и акредитацията. Двама от членовете на тази комисия са преподаватели от катедра „География“. През акредитационния период, преди създаването на комисията, в отделните катедри на факултета е съществувала длъжност отговорник по качеството.

ФКУКА е помощен орган на ФС и Декана. Тя поддържа собствена документация, която отразява нейната дейност и се съхранява в канцеларията на факултета. ФКУКА провежда анкетни проучвания за разкриване на мненията и оценките на студентите и докторантите, преподавателите и потребителите на кадри относно организацията на учебния процес и подготовката в професионално направление 4.4. „Науки за Земята“. Всичко това гарантира, че институционалната система за качество на Великотърновския университет се проектира и върху управлението на качеството в Историческия факултет.

По 1.1.3 ВТУ има дългогодишен опит при подготовката на студенти в трите степени на висшето образование. Опитът на университета се изразява в организационно-кадровата политика на ВТУ и подготовката за осигуряване на качествено обучение, осигуряване на хабилитиран преподавателски състав по съответната научна специалност. В хронологичен план катедра „География“ е създадена през 1984 г., с което се поставя началото на академичното обучение по география във ВТУ. Чрез дейността на тази катедра Историческият факултет се нарежда на второ място в страната (след Геолого-географския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“) по подготовка на бакалаври и магистри по география, а така също и на докторанти по направление „Науки за Земята“ (първоначално по научна специалност „Социално-икономическа география“, а по-късно и по „Физическа география и ландшафтознание“).

В катедра „География“ се провеждат задълбочени изследвания в областта на природната, социално-икономическата и регионалната география. Доказателство за взаимовръзката между научните изследвания в обучаващото звено и студентите, са съавторските статии, доклади и научни съобщения.

Критерий 1.2. „Управление на качеството на образованието“

По 1.2.1. Външното осигуряване на качеството е свързано с прилагането на Сертифицирана система за управление на качеството. Съществена част от нея представляват извършваните одити и изготвените по тях доклади. На основата на извършен външен одит и изготвения доклад сертификатът е с номер 290801 QM15 и е валиден от 18.05 2016 г. до 17.05.2019 г.

Следващият външен одит на Системата за качество и сертифицирането на университета предстои през 2019 г. Одитите се осъществяват по график, изготвен от Ректора.

Въпросите, свързани с ефективността на обучението и свързаната с него преподавателска дейност, се разглеждат на заседания на катедра „География“, ФС на Исторически факултет и на АС на Великотърновския университет.

Центърът по управление на качеството при реализиране на своите цели провежда анкетни проучвания сред студенти, завършващи и завършили студенти (бакалаври, магистри и докторанти), потребители на кадри. Използват се два вида анкетни карти - за проучване на антикорупционната среда, анкетната карта за проучване очакванията и изискванията на потребители на кадри на ВТУ и анкетната карта за проучване изискванията и очакванията на кандидат-студентите. От втория тип е анкетната карта за проучване мнението на потребителите на кадри относно възпитаниците на ВТУ и анкетната карта за проучване мнението на възпитаниците на ВТУ за удовлетвореността от обучението и приложимостта на полученото образование.

Качеството на академичния състав се контролира на основата на „Правилник за атестиране на преподавателските, научно-преподавателските и изследователските кадри във ВТУ“. В атестирането участват всички преподаватели от съответната катедра, а за различните критерии са изготвени обективни количествени показатели. Атестирането на преподавателите в ИФ се извършва по утвърдените графици, като Атестационната комисия може да предложи окончателна оценка, която е положителна или отрицателна. През акредитационния период са атестирани 40 преподаватели от факултета.

По 1.2.2. Във Великотърновския университет е създадена и функционира Комисия по етика. Комисията е независим експертен и консултативен орган, който е създаден и упълномощен да следи спазването на нормите на Етичния кодекс на работещите във ВТУ. Тя заседава при постъпили материали, които сезират въпроси от сферата на нейните прерогативи. Ръководителят на комисията изготвя годишни доклади за дейността ѝ. Един от преподавателите от катедра „География“ е член на Комисията по етика.

Етичният кодекс е публикуван на сайта на университета. Този кодекс определя етичните норми, правилата за поведение и формирането на организационна култура, които работещите във Великотърновския университет следва да спазват за утвърждаване на доброто име на университета. През акредитационния период Комисията по етика е разглеждала жалби, свързани с плагиатство, но те не касаят научноизследователската дейност в Историческия факултет.

Резултати от проверката: В рамките на професионалното направление е налице цялостна система за управление на качеството, следваща стриктно заложената на университетско ниво съвкупност от документи – правилници, процедури, инструкции и др., свързани с различни аспекти на университетския живот – процес на обучение, научноизследователска дейност и др. Регулярно се проучва студентското мнение с оглед повишаване качеството на обучение. Пряко свързан с управлението на качеството е и Етичният кодекс, приет на университетско ниво, в който са заложили съвкупност от принципи и правила, стоящи в основата на взаимоотношенията между основните субекти.

Стандарт 2 „Разработване и одобряване на програмите“ и съществуващите му критерии, а именно:

Критерий 2.1. ВУ извършва обучение по професионалното направление/специалността от регулираните професии като прилага процедури за

разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на учебната документация, (квалификационни характеристики, учебни планове и програми и др.) при съдействието на представители на партньорски организации, студенти и други заинтересовани страни

Подготвянето, приемането и обновяването на учебната документация за отделните образователно-квалификационни степени се осъществява съгласно съществуващата законова база. Катедрените съвети, Факултетният съвет (ФС) на Историческия факултет (ИФ) и Академичният съвет (АС) на Великотърновския университет (ВТУ) са структурите, които приемат и поддържат учебната документация, така че нейното съдържание и качество да е в съответствие с декларираните цели на съответните професионални направления и специалности, като се спазват изискванията както на всички законови и подзаконови нормативни актове, така и на вътрешните правила и инструкции на Университета.

На свои заседания катедрите периодично или по определен повод разглеждат учебната документация на отделните специалности и при необходимост правят мотивирани предложения пред ФС на ИФ за съответните промени, а той по преценка ги предлага за утвърждаване от АС на ВТУ.

По 2.1.1. Учебните програми са структурирани и съответстват на нормативните изисквания (на МОН и ВТУ) и създават възможности, за да се обезпечи предвиденото учебно съдържание за специалността.

Предвидената и осъществявана организация на обучението в ОКС „бакалавър“ за специалност „География“ и специалност „Регионално развитие и геоикономика“ е съобразена с изискванията за продължителност на академичния час, както и за седмичната и дневна учебна натовареност на студентите и съответно семестриалната и седмична натовареност на преподавателите.

Организацията на обучението в ОКС „магистър“ се осъществява съгласно изискванията за съответната форма. Тя обхваща установените норми за хорариум, дневна и семестриална натовареност, като се провежда по предварително уточнен и оповестен график. Занятията по учебните дисциплини се водят блоково.

Учебно-методическият отдел към ВТУ изготвя графици и разписания на учебните занятия, изпитните сесии, уточнява броя на административните групи, създава необходимата организация на професионално-практическото обучение на студентите чрез непрекъснатата консултация с ресорния зам. декан по УД на ИФ.

В учебните планове и програми има стремеж за разработването им така, че да дават възможност за гъвкавост при прехода от една образователно-квалификационна степен към друга, позволяват трансфер във формите на обучение, както и при преместване на студентите в аналогични специалности на други ВУ в страната.

Включените за изучаване дисциплини в учебните планове от Направление 4.4. „Науки за Земята“ са с названия и хорариум, който покрива възприетите изисквания за обем, часово и кредитно съотношение между задължителни (осигуряват фундаментална подготовка по избраната широкопрофилна специалност от професионалното направление), избираеми (осигуряват специфични знания и компетентности от областта на специалността) и факултативни дисциплини (дават възможност за получаване на знания в различни научни области в съответствие с интересите на студентите). Ситуирането на

учебните дисциплини във времето е разчетено с цел осигуряване на системност, последователност и приемственост в усвояването на учебното съдържание, във формирането на професионално-практическите компетенции.

Във ВТУ има разработена строга йерархична последователност за разработване и прилагане на учебните планове.

По 2.1.2. Въз основа на данните, получени чрез мониторинга на обучението, може да се отчете, че има съответствие между планираното учебно съдържание и това, което реално се преподава и е осъществено взаимодействие според новите изисквания с потребителите на кадри и актуализацията на учебните програми.

Проведените анкети със завършилите обучението си студенти във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, включително ОКС „бакалавър“ – специалност „География“ и ОКС „магистър“ – специалност „Регионално развитие“ показват, че преобладава удовлетвореността от знанията, професионалните компетенции и практическата подготовка придобити в процеса на обучение във Великотърновския университет.

По 2.1.3. Във всички учебни планове са спазени изискванията на ЗВО и предвидените изпитни процедури за отчитане на постиженията на студентите - писмен изпит (по изключение устен изпит) и текуща оценка. Оценка от изпитите се нанасят в изпитни протоколи, а впоследствие се пренасят в Главната книга според формата на обучение. Всички оценки се попълват и в компютърната база данни и са електронно достъпни за съответния студент в системата Е-студент. Отговорността за това е на инспекторите на специалността. Те следят и за своевременното нанасяне на оценките от изпитите в Главната книга. То става от самия титулярен преподавател, провел изпита или текущия контрол.

По 2.1.4. Доближаването до структурата и съдържанието на учебните планове и програми в другите институти или университети, изучаващи география, гарантира обективност на критериите и нормите при обучаване на студентите. Това дава възможност за тяхното реализиране в различни сфери на социалния и икономически живот, при условията на завишена конкуренция.

Сравнението на учебните планове в ОКС „бакалавър“ за специалностите „География“ и „Регионално развитие и геоикономика“ – редовно и задочно обучение в ИФ на ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с планове в сродни специалности от Софийския университет „Св. Кл. Охридски“, Шуменския университет „Еп. Константин Преславски“, УНСС и Югозападния университет „Неофит Рилски“ показва както общи същностни характеристики, така и специфики по отношение на: наименование на специалностите, обслужващ факултет, форми на обучение, разпределение на учебната натовареност (дисциплини, брой часове) по семестри, форми на осъществяване на контрол, начини на дипломиране, възможности за професионална реализация след придобиване на съответната образователна степен.

Най-голяма степен на близост се отчита с учебните планове и програми в ОКС „бакалавър“, действащи в СУ „Св. Климент Охридски“ за специалност „География“ и „Регионално развитие и политика“, Шу „Еп. Константин Преславски“ за специалност „География и регионална политика“, Югозападен университет „Неофит Рилски“ за сп. „География и регионална политика“ и УНСС за специалност „Регионално развитие“ – по

отношение на продължителността на обучение, общата аудиторна натовареност за редовна форма на обучение, структурата на учебните планове и др.

Различия в ОКС „бакалавър“ се отчитат спрямо: факултетите, обслужващи учебните специалности (Исторически факултет във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Геолого-географски факултет в СУ „Св. Климент. Охридски“; Природо-математически факултет в Югозападен университет „Неофит Рилски“, Факултет по природни науки в Шуменски университет „Еп. Константин Преславски“); броят задължителни дисциплини; начина на организирането им – модулен (географски, педагогико-методически), блоков тип (задължителен, избираем и факултативен или тематично организиран по семестри); максимална натовареност по семестри (преобладава тази в 3 и 5-ти); формат на организация на държавните изпити (интегриран тип – теоретични и практико-приложни или тематични теоретични и практико-приложни).

При разработване на учебните планове на магистърските програми в направление 4.4. е проучен опита на водещи висши учебни заведения, в които има аналогични специалности, най-вече на СУ „Св. Климент Охридски“ – „Физическа география и ландшафтна екология“, „Регионално развитие и политика“, „Планиране и управление на териториални системи“ и др. Като консултанти и преподаватели в магистърските програми са привлечени изявени специалисти, които имат поглед върху развитието и модернизацията на обучението в застъпените области.

Професионалната мобилност на студентите, завършили специалностите от направлението, се осигурява чрез постоянно осведомяване за състоянието на обучението в конкурентните висши училища чрез достъпа до съвременни информационни средства, участие на преподаватели и студенти в различни научни форуми (семинари, кръгли маси, конференции и др.). Активните контакти с колегите се доказват и от участието на членове от обучаващите звена в научни журита по конкурси за заемане на академични длъжности „доцент“ и „професор“ и научни степени „доктор“ и „доктор на науките“.

В международен план за съвместимостта на връзките и професионалната мобилност са възможностите, които предоставят договорите по програма „Еразъм“ и „Еразъм+“, двустранните договори на ВТУ.

По 2.1.5. ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ има изработена и утвърдена процедура за наблюдение (контролиране), анализиране, оценяване и утвърждаване на учебната документация по професионално направление. Тя е в синхрон с вътрешната системата за поддържане и оценяване на качеството на обучението и академичния състав, която функционира ефективно и създава условия за подобряване на подготовката на студентите, в нашия случай за професионалното направление 4.4. „Науки за Земята“ в Исторически факултет. Пряко отговорен за административния контрол по учебната документация в ИФ е заместник декана по учебната дейност.

Въведената електронна система на учебна документация от академичната 2014/2015 година, улеснява бързия достъп на студенти и преподаватели до извършените актуализации. Това спомага и за по-добрия контрол от различните административни звена в Университета.

На ниво катедра прекият контрол върху документацията се осъществява от ръководителя на катедрата. Пряк достъп до нея имат организаторите учебен процес, инспекторите студентско състояние и ресорният зам. декан по УД.

За състоянието на Главните книги и протоколите от изпитите, включително и държавните изпити, както и протоколите от защитите на дипломни работи отговорност носят инспекторите на специалностите във Факултета. Те работят с автономна електронна система, в която подробно се отчитат резултатите от всички проведени изпити, заплащането на семестриалните такси, сведения за обучаващите, ползваните административни услуги и др. дейности.

Специалността „География“ е акредитирана за обучение на бакалаври, магистри и докторанти – редовна и задочна форма на обучение. Учебният план е целево конструиран и съобразен с реалностите на географската наука, синтезираща цялата съвкупност от знания за Земята и обезпечаваша пространствен синтез на естественонаучната, социално-икономическа, екологична и технологична информация. Интердисциплинарният характер на специалността дава възможност в учебните планове да се включат нови природо-географски и социално-икономически дисциплини, които обогатяват познанията на студентите за бъдещата им реализация.

Придобиването на професионалната квалификация – „географ“ дава възможности за реализация като експерти в РИОСВ, в дирекции „Регионално развитие“ на областни и общински администрации; в неправителствени организации и сдружения, работещи по проблеми на опазване на природната среда, регионалното развитие и регионалната политика; в регионални сдружения; в научни институти.

Потребността от специалността „Регионално развитие и геоикономика“ е предизвикана от съвременните социално-икономически процеси, насочени към формиране на единно стопанско пространство в планетарен мащаб и от концентрацията на връзките на регионално и локално управленско и приложно равнище. Бакалавърската програма е най-новата за Историческия факултет. Тя има за цел да подготви високоспециализирани експерти по регионално развитие и геоикономика, които да притежават необходимите знания, умения и професионални компетентности.

Бъдещата реализация на завършилите студенти е в областта на регионалната стратегия и политика, в държавната, областната и общинската администрация, в научно-проектантски и териториално-устройствени структури и дейности, в социално-икономическата сфера, в образованието и в неправителствени научноизследователски и консултативни организации и центрове.

Завършилите успешно магистърската програма „Гео екология и управление на природните ресурси“ може да се реализират в административни звена на общинско, областно и национално ниво, осъществяващи дейности по опазване на околната среда и управление на природните ресурси; като експерти към съответните отдели на МОСВ; специалисти и консултанти по ОВОС към държавни, общински и частни фирми и др. Завършилите успешно магистърската програма могат да кандидатстват за докторантура в областта на гео екологията и състоянието на природната среда.

Завършилите специалността „Регионално развитие“ в ОКС „магистър“ придобиват необходимата квалификация да заемат административни длъжности в следните направления: областна и общинска администрация; консултантски фирми осъществяващи регионално планиране (като експерти при разработване на общински и областни програми за регионално развитие, в изследователски центрове за геополитически анализи и прогнози, като членове на изследователски екипи които разработват проекти за участие в

конкурси от програмните периоди и в екипи за обучение по местно и регионално развитие, управление на околната среда, маркетингови изследвания и др.).

Магистърска програма „Социално-икономическа география” е насочена към подготовка на студентите за успешна професионална реализация навсякъде, където базисните знания в областта на социално-икономическата география допринасят за получаване на практически резултати: в областта на териториалното планиране, областни и общински административни структури, научни и

По 2.1.6. Всяко предложение за нова учебна програма в действащ или нов учебен план от направление 4.4. „Науки за Земята“ в ИФ, първоначално се обсъжда на заседание на катедра „География”. В резултат на взетото решение от Катедрения съвет се дава възможност или не учебната програма да бъде предложена за утвърждаване от ФС на ИФ. Факултетният съвет е академичното звено, което окончателно обсъжда и приема новата учебна програма.

Добър показател за ВТУ е високият относителен дял на актуализираните учебни програми за последните пет години в направление 4.4. „Науки за Земята”, който е около 80%.

По 2.1.7. Процедурата за подготвянето, приемането и обновяването на учебната документация (учебни планове, учебни програми и учебни дисциплини) за отделните образователно-квалификационни степени се осъществява съгласно съществуващата законова база и утвърдената нормативна база във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”. Придобиването на професионална квалификация „учител”, едновременно с подготовката за придобиване на ОКС „бакалавър”, се извършва по университетски типов учебен план, представляващ допълнителен профилиращ блок към учебния план на съответната специалност. Хорариумът на типовия учебен план е 360 ч., извън рамките на основния хорариум от 2275 ч.

Задочна форма на обучение за ОКС „бакалавър” и „магистър” – минимум 50% и максимум 56% от хорариума на учебния план за редовно обучение.

Съдържанието на учебния план е добре балансирано и отговаря на нормативната база по отношение на брой кредити за семестър, форма на оценка и контрол, възможност за придобиване на учителска правоспособност съгласно Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител”. Много добра идея е присъствието на задължителната дисциплина „Български език и стил” с хорариум 30 часа упражнения в редовна и 15 часа – в задочна форма на обучение. Конкретното съдържание на учебните програми по тази дисциплина се съобразява с нуждите на съответното професионално направление и специалност.

Разпределението на учебното време във ВТУ е в два семестъра (зимен и летен), всеки с продължителност от по 15 седмици; редовна сесия; поправителна сесия; ликвидационна сесия; преддипломна педагогическа практика; държавни изпити и годишна ваканция. Учебните занятия със задочните студенти се провеждат два пъти в учебната година (зимен и летен семестър), като дневната им заетост не надвишава 10 аудиторни часа.

Резултати от проверката: Учебната документация за бакалавърската и магистърските специалности по професионално направление 4.4. „Науки за Земята” е подготвена съобразно изискванията на нормативната база и вътрешните на университетско ниво

Стандарт 3 „Обучение, преподаване и оценяване, ориентирани към студентите“ и съответстващите му критерии, а именно:

Критерий 3.1 Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на студентите в процеса на обучение на съответното професионално направление / специалност от регулирани професии.

Преподавателският състав на катедра „География“, подкрепян от ръководството на Историческия факултет е с ясна представа за наложителната необходимост от високо качество на обучение, с цел запазване и повишаване интереса на младите хора към специалностите от професионално направление 4.4. „Науки за Земята“, ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“.

По 3.1.1. Квалификационната характеристика в учебните планове за ОКС „бакалавър“ за специалност „География“ р.о. и з.о., и за ОКС „магистър“ за специалностите „Гео екология и управление на природните ресурси“, „Регионално развитие“ и „Социално-икономическа география“ р.о. и з.о. отразяват точно и ясно позицията на бъдещите специалисти в националната квалификационна рамка за висше образование, а също така и в квалификационната рамка на Европейското пространство за висше образование. Прилагането на системата за трансфер на кредити на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, разработена на основа на Европейската система за трансфер на академични кредити (ЕСТАК), дава възможност за академична мобилност и международна сравнимост на получаваните знания и придобитите умения.

Отделните квалификационни характеристики са разработени по утвърден модел съгласно Критериите за разработване на учебен план на ВТУ и са публикувани в електронната система на Университетския компютърно-информационен център.

В учебните планове Версия 2 за специалностите от направление 4.4. „Науки за Земята“ ясно са диференцирани изискванията към научната подготовка, разграничени са упоменатите варианти за получаване на професионална квалификация „географ“, „регионалист“, специалист по регионално развитие и геоикономика“, както и дисциплините в допълнителния тип учебен план за придобиване на професионална квалификация „учител“.

Реализацията на учебния план е свързана с разработване на пакет от учебни програми по задължителни, избираеми и факултативни дисциплини. Учебните програми дават ясна представа и пълна информация за хорариума, кредитите, които носи, формата на обучение, съдържание на темите за лекции и брой часове, съдържание на семинарните упражнения и брой часове, конспект за изпита и библиография.

Историческият факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и обучаващата катедра „География“ дефинират няколко важни образователни цели за подготовката на студентите от специалностите в ОКС „магистър“ – „Гео екология и управление на природните ресурси“, „Регионално развитие“ и „Социално-икономическа география“. Основна цел на обучението е подготовката на високо квалифицирани кадри, които да получат надграждащи компетенции на базата на основната им образователна подготовка от предходната степен на образование в областта на регионалното развитие, социално-

икономическата география и геоекологията с фундаментални теоретични знания. В процеса на обучение активно се развива научноизследователската дейност на студенти и преподаватели в областта на социално-икономическата география, регионалното развитие и геоекологията, чрез участия в научни форуми, местни (общински), национални и международни проекти.

Всичко това е основание да се твърди, че обучението по изброените специалности отговаря на динамичните потребности на пазара на труда.

По 3.1.2. Студентите, обучавани по направление 4.4. „Науки за Земята“ имат разнообразни възможности за включване в практически занимания. Особено важни за развиване на практическите умения на студентите и за подготовката им като добри професионалисти са учебните практики – теренни проучвания, работа в специализирани институции и пр. По време на практиките студентите допълват теоретичните си познания с практически опит, прилагат усвоените теоретични познания, развиват компетенциите си. Като особено ефективен вид учебна практика се използва учебната теренна практика – все по-трудно осъществима в национален план. При анкетите, провеждани сред студентите по отношение подобряване на качеството на обучение, в повечето случаи основната препоръка е по-често да се провеждат учебни практики с цел подобряване на практическите умения. В магистърската програма „Геоекология и управление на природните ресурси“ са заложили теренни учебни практики по дисциплините „Приложно почвоведение“ (СПН), „География на почвите и приложно почвоведение“ (ДПН), „Антропогенно ландшафтоведение“ (СПН, ДПН). Те са заложили в учебните планове с 15 часа обезпеченост и кредит 0,5. Предвидено е практическите занятия да се водят от хабилитирани преподаватели.

В магистърска специалност „Регионално развитие“ са заложили теренни учебни практики в първи (СПН) и втори семестър (ДПН).

Обучението в специалността „Социално-икономическа география“ включва лекции и теренна учебна практика. Относителният дял на теренната учебна практика спрямо лекциите е 12,5% (редовно обучение) и 25% (заочно обучение).

По 3.1.3. Във ВТУ, респ. в Историческия факултет, е изградена организация чрез предвидени начини за отчитане на мнението на студентите. Проучването, свързано с ефективността и актуалността на учебната документация е една от основните функции на Факултетната комисия по управление на качеството и акредитацията (ФКУКА).

Анкетните проучвания сред студентите се реализират чрез онлайн попълване на анкетни карти, публикувани на сайта на университета в два формата: със свободен достъп (Анкетна карта за антикорупционна среда, Анкетна карта за проучване на очакванията и изискванията на потребителите на кадри на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Анкетна карта за проучване на очакванията и изискванията на кандидат-студенти във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“) и изискващи код за попълване (Анкетна карта за проучване мнението на потребителите на кадри за възпитаниците на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Анкетна карта за проучване мнението на възпитаниците на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ за удовлетвореността от обучението и приложимостта на полученото образование.

Резултатите от анализа на мнението на потребители доказват преобладаващото мнение, че техните кадри, завършили ВТУ, притежават умения за работа в екип, отговорни са към професионалните си задължения, проявяват гъвкавост при тяхното изпълнение,

притежават мотивация за професионално израстване и кариера, както и умения за самоподготовка и желание за обучение през целия живот.

Обобщените данни от последните проведени проучвания на възпитаници на ВТУ показват, че четиринадесет души от анкетираните са заявили, че са започнали работа още първата година след завършването, един е посочил – четвъртата. Всички работят завършената от тях специалност и оценяват обучението си във ВТУ като ефективно за професионалната им реализация.

По 3.1.4. При организиране на обучението от професионално направление 4.4. „Науки за Земята“ се прилагат различни образователни технологии, чиято цел е системен начин на реализиране и оценка на цялостния процес на преподаване и учене от гледна точка на спецификата на конкретните изучавани дисциплини.

В Историческия факултет на ВТУ е изградена стройна и строга организация за функциониране на системите за обучение и оценяване. В своята образователна и научно-изследователска дейност преподавателите използват предимствата на традиционните и съвременните интерактивни методи на преподаване. Използването на съвременни методи осигурява високо качество и динамичност в процеса на обучение на студентите.

В учебните планове срещу всяка дисциплина е фиксирано не само как се оценяват знанията при нейното завършване (изпит или текуща оценка), но и са изброени формите на извънаудиторната заетост, които се изискват като изпълнение от студента, за да му бъдат присъдени кредити – самостоятелна работа, реферати, курсови работи и консултации с преподавателя.

В своята образователна и научноизследователска дейност преподавателите използват предимствата на традиционните и съвременните интерактивни методи на преподаване. Използването на съвременни методи осигурява високо качество и динамичност в процеса на обучение на студентите. Създадената във факултета организация позволява широко използване на средствата на електронното обучение.

По 3.1.5. Правилата за провеждане на изпити и изпитната процедура като цяло присъства в Правилника на Историческия факултет, в конкретни решения на ФС, а така също и в учебните планове и програми. Съгласно ЗВО основната форма на провеждането на изпити е писмена. Има разработен от ФС регламент за неговото провеждане, като материалите от изпита се съхраняват поне една година.

Възлагането и разработването на дипломна работа става по ред и условия, определени от съответните инструкции и правила на Историческия факултет. Оценяването се извършва от *Държавна комисия*, състояща се най-малко от трима хабилитирани преподаватели, назначени със заповед на Ректора. В комисията се включват при необходимост и външни за ВТУ лица. Студентите магистри завършват обучението си с разработването и защитата на магистърска теза или с писмен държавен изпит по специалността.

Организацията на Държавния практико-приложен изпит/ Интегриран практико-приложен държавен изпит (в зависимост от версията на учебния план), състоящ се от изнасяне и защита на разработен от обучавания урок, е свързана със съставяне на Държавна изпитна комисия, назначава се със Заповед на Ректора на ВТУ съобразно предложение на Катедрения съвет.

По 3.1.6. Административният контрол по поддържане на системите на факултетско ниво се осъществява от зам. декана по УКА и НИД, Факултетската комисия по качеството и ръководителите на катедри. Студентите имат електронен достъп до нормативните документи, регламентиращи изпитните процедури.

Нормативните документи дават право на студентите да обжалват лишаването от подпис от преподавателя или поставената от него оценка при процедурни нарушения в тридневен срок като Деканът съставя комисия с участието на титуляра на дисциплината за решаването на съответния случай.

По 3.1.7 Правилникът за дейността и управлението на Историческия факултет регулира разглеждането на подадените от студентите жалби.

За акредитационния период не са постъпили подобни от обучаваните студенти в направление 4.4. „Науки за Земята“.

Резултати от проверката: Обучението на студентите по професионалното направление отговаря на съвременните изисквания, свързани с процеса на преподаване и учене, практическа подготовка, оценяване. Има публичност на информацията, свързана с изпитването и оценяването, в т.ч. държавните изпити. Резултатите от периодичното изследване на студентското мнение по отношение на цялостния процес на обучение се отчитат с оглед неговото усъвършенстване.

Стандарт 4. „Прием, развитие, признаване и дипломиране на студентите“ и съответстващите му критерии, а именно:

Критерий 4.1. „Институцията оповестява публично приетите от нея документи, очертаващи „жизнения цикъл“ на студента: прием в съответно професионално направление, развитие, признаване и дипломиране, както и доказателства за последователното им и прозрачно прилагане“.

За приема на студентите в ОКС "бакалавър" и "магистър" през 2015 г. е създадено Бюро за кандидатстудентска информация и реклама, което има собствен сайт (<http://priemunivt.bg/>), на който се дава актуална кандидат-студентска информация за специалностите, предлагани в отделните факултети и научни направления.

По 4.1.1. Организацията за привличане, прием и адаптиране на българските и чуждестранните студенти и докторанти е разписана в нормативните документи и приложни правилници на университетско ниво. Основното задължение на Бюрото за кандидатстудентска информация и реклама е логистична дейност. Създадена е електронна система за прием, електронен каталог на специалностите и електронен информационен масив за интересующите се по въпросите за допълнителна квалификация, преквалификация и специализация.

За обучение в образователно-квалификационна степен "бакалавър" по специалност "География" и „Регионално развитие и геоикономика“ могат да кандидатстват лица, български и чуждестранни граждани, без ограничение на възрастта, които са завършили средно образование.

Приемът на студенти в ОКС "бакалавър" по специалност "География" и „Регионално развитие и геоикономика“ във ИФ при ВТУ се извършва на база:

- ✓ оценка от конкурсен изпит по български език, история, география или английски език по избор, чиито условия се представят на уеб страницата на Университета;
- ✓ оценка от ДЗИ по избор от кандидата;

На катедрено и факултетно ниво се провеждат оперативни срещи, семинари, различни турнири и състезания с потенциалните кандидат-студенти, студенти и докторанти в направленията 4.4 „Науки за Земята“, в две форми: на място – в структурата на ИФ на ВТУ, и изнесени дейности – по места (селища, таргет-училища, таргет-групи и пр.). Разработва се система от подходи, целяща ефективното адаптиране на чуждестранните студенти и докторанти, включваща разнообразни форми за приобщаването им към организирания живот на катедра „География“.

Към ИФ е създадена „Академия за лидери“, която се включва в мероприятия, свързани с кандидатстудентската кампания като целта ѝ е да привлече най-добрите ученици от средните училища с изявен интерес към географските и историческите науки.

По 4.1.2. Разработени са множество вътрешноуниверситетски правила в съответствие с принципите на Лисабонската конвенция, като: Правилник за признаване на висше образование и завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища, Процедура за издаване на европейско дипломно приложение, Инstrukция за прилагане на системата за натрупване и трансфер на кредити, Инstrukция за признаване и трансфер на кредитите от други висши училища и специалности.

При преместване от друга специалност или друго висше училище могат да се признаят положени семестриални изпити. Признаването на оценки става от титуляря на учебната дисциплина, а при непризнаване и по молба от студента – от комисия, назначена от декана, която включва зам.-декана по учебната дейност, титуляря и/или друг преподавател по същата или сходна учебна дисциплина. Признаване на кредити, периоди на обучение и квалификации на студенти, които са записани за обучение след прехвърляне от друго висше училище, факултет или специалност, окончателното решение се взема от Факултетската комисия.

По 4.1.3. Студентската мобилност в други учебни заведения в страната и чужбина е гарантирана от вътрешноуниверситетските правилници. Документ, регламентиращ условията за признаване на периоди на обучение и практика в чужбина, е „Правилник за международно и вътрешно сътрудничество на ВТУ „Св.св.Кирил и Методий“.

Институцията има разнообразни вътрешни и международни договори и проекти, съдържащи клаузи и предполагащи условия за академичен обмен и научно сътрудничество.

Международното и вътрешното сътрудничество на ВТУ се осъществява в 2 основни форми: преки двустранни договори и по международните ангажименти на университета, както и по програма „Еразъм+“ и по други европейски програми.

На студентите, осъществили мобилност, се извършва академично признаване на оценките и трансфер на кредитите след завръщането им. „Еразъм+“ студентите записват следващ курс на обучение, ако имат 40 кредита за учебна година.

На университетско ниво с проблемите на студентската мобилност се занимава отдел Международно сътрудничество, който е на пряко подчинение на Зам.-ректора по международната дейност.

Студентите от ПН, реализирали мобилност по „Еразъм+” са 13.

По 4.1.4. Формите за стимулиране на изследователската дейност на студенти във ВТУ включват: работа по проекти, участие в научни изяви – студентски научни сесии. ВТУ има Правилник за научноизследователската и художественотворческата дейност. В правилника се регламентират правилата за участие на студенти и докторанти. Университетът осигурява таксите за правоучастие на преподавателите, студентите и докторантите в различните научни прояви само в случаите, в които научната проява има необходимите характеристики, доказващи нейното високо научно ниво, и участникът представи по надлежния ред всички документи във връзка с научната проява.

Ежегодно във ВТУ се провеждат „Мартенски студентски четения“, в които участват студенти и докторанти. Студенти са участвали и в научни конференции – „30 години катедра „География“ във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ и „Межкултурен диалог и образование в Балканите и Източна Европа“.

Неустойчиво е участието на студенти в национални и международни научно-изследователски форуми. През отделните години варира от 0 до 10 като общо за периода са 23.

Студенти от ОКС „бакалавър“ не са участвали в проекти. От специалност „Регионално развитие“ студенти се включват в проекти, въз основа на което разработват магистърски тези.

Брой студенти включени в образователни изследователски проекти е 23.

По 4.1.5. Изискванията към съдържанието на основните документи за образование и квалификация, издавани от ВТУ са спазени. Освен държавните изисквания, са създадени и необходимите вътрешни правила и разпоредби.

По 4.1.6. С цел събиране на по-подробна информация за завършилите студенти и тяхната реализация се осъществява сътрудничество с Клуба на възпитаниците на ВТУ и с Кариерния център на университета. Прилагат се и други начини за установяване на връзка със завършилите студенти – чрез анкети, попълвани при получаване на дипломите, контакти във форумите и социалните мрежи. Катедра “География“ поддържа и собствена информация относно реализацията на завършилите студенти – бакалаври и магистри, най-вече чрез лични или служебни контакти, в частност чрез социални мрежи и допълнителна информация от работодатели и други източници. Част от тях се реализират успешно например в сферата на образованието. Успешна реализация се намира и в други области, пряко свързани със специалността, като изследователи и преподаватели във висши училища, държавна администрация.

<p>Резултати от проверката: В рамките на професионалното направление институцията има приети документи, очертаващи „жизнения цикъл” на студентите – от приема до завършването на обучението. Налице е система за организиране на кандидат-студентската кампания, по време на която се осигурява необходимата информираност за кандидат-студентите. Налични са процедури за признаване на периоди на обучение и практика в чужбина в резултат от студентска мобилност, но въпреки полаганите усилия за нейното стимулиране, има затруднения относно реалното ѝ осъществяване. В нормативната база на ВТУ е регламентирано участието на студенти и докторанти в проекти. Студентите са стимулирани да публикуват резултати от научноизследователска</p>
--

дейност в ежегодно провеждани форуми от ИФ.

Стандарт 5 „Преподавателски състав“ и съответстващите му критерии, а именно:

Критерий 5.1. „Институциите имат разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав чрез прилагане на прозрачни процедури като част от стратегията за развитие на професионалното направление“

По 5.1.1. Историческият факултет при ВТУ е ангажиран да обезпечава наличието на квалифицирани преподаватели по професионалното направление. В тази връзка се прилагат процедури, регламентирани чрез „Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ и „Правилник за вътрешния трудов ред във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ (Раздел II – Възникване, изменение и прекратяване на трудовото правоотношение), като се съблюдават законовите изисквания. Информация за конкурси, активни и приключили процедури се качва на сайта на ВТУ (<http://ras.uni-vt.bg/Default.aspx>).

Процедурите по атестирането в ИФ са заложи в Правилника за атестиране на преподавателските, научно-преподавателските и изследователските кадри във Великотърновски университет "Св. Св. Кирил и Методий".. Провеждат се и анонимни анкетни проучвания при атестиране на преподавателската дейност на докторантите.

За периода са атестирани деветима /9/ преподаватели.

По 5.1.2. В годините 2012-2016 се наблюдават незначителни изменения в броя на преподавателския състав. Обучението по предлаганите профилиращи учебни дисциплини (20 бр.) по учебния план за ОКС „Бакалавър“ **специалност „География“ и специалност „Регионално развитие и геоикономика“** през отделните години се осигурява между 15 и 17 преподаватели. През първата половина на акредитационния период (2012-2014 г.) делът на преподавателите на ОТД, водещи профилиращи дисциплини е 87,5%, а през втората половина (2015-2017 г.) е 93,5%. На втори трудов договор в периода 2015-2017 г. е един преподавател (6,5%).

От общия преподавателски състав:

- за периода на акредитация хабилитирани преподаватели варират от 10 до 13 (5/3 професори и 8/7 доценти), което съставлява от 62,5 % до 76,5% от общия състав.
- 4 са нехабилитирани с образователна и научна степен доктор (един от 2016-2017г) - 25%;
- 2 са нехабилитирани без образователна и научна степен доктор.

Обучението в магистърска програма „Гео екология и управление на природните ресурси“:

- по профилиращите дисциплини се извежда от 8 преподаватели, в т.ч. 6 (75 %) на ОТД, 1 (12,5%) – на ВТД и 1 (12,5%) – хоноруван.
- всички преподаватели са хабилитирани (по равно – професори/доценти)

Обучението в магистърска програма „Социално икономическа география“:

- по профилиращите дисциплини се извеждат от 8 преподаватели, в т.ч. 6 (75 %) на ОТД и 2 (25%) на ВТД.
- хабилитираните преподаватели са 7 (87,5%) и 1 нехабилитиран, с ОНС «доктор» (12,5%).

Обучението в магистърска програма *„Регионално развитие“*:

- по профилиращите дисциплини се извеждат от 14 преподаватели, в т.ч. 11 (78,5 %) на ОТД и 1 (7,2%) на ВТД и 2 (14,3%) на граждански договор.
- всички преподаватели са хабилитирани лица (9 професори, 5 доценти).

Осигурен е изискваният нормативен минимум от хабилитирани преподаватели на основен трудов договор, които водят лекциите на специалност „География“, ОКС „Бакалавър“, както и на трите магистърски програми.

По 5.1.3. Качеството на академичния състав се контролира на основата на Правилник за атестиране на преподавателските кадри във ВТУ. В атестирането участват всички преподаватели от катедрата, а за различните критерии са изготвени количествени показатели. Атестирането на преподавателите в Исторически факултет на ВТУ се извършва по утвърдените графици, като Атестационната комисия може да предложи окончателна оценка, която е положителна или отрицателна.

Хабилитираните преподаватели се оценяват и атестират веднъж на 5 години, а нехабилитираните – веднъж на 3 години, което е в съответствие с изискванията на чл. 57, ал. 1 на ЗВО (ДВ, бр. 60/1999 г.). За повишените в научно звание „доцент” и „професор”, както и за получилите научна степен „доктор” и „доктор на науките” тече нов срок за атестиране от датата на придобиването на съответната научна степен или научно звание.

Членството в Атестационната комисия изключва участие в управлението на университета и факултета на ниво еднолични ръководни длъжности.

Атестационната оценка е комплексна, като се оценява учебно-преподавателската, научноизследователската, научно-организационната, административната и други дейности на атестираното лице.

През периода януари 2012 – декември 2016 г. са атестирани 8 преподаватели от професионалното направление – 1 професор, 3 доценти, 1 гл.ас. и 3 асистенти (1 е атестиран 2 пъти). За „учебно-преподавателска дейност“, „научноизследователска (художественотворческа дейност)“ и „административна дейност, квалификация и академична етика“ всички те са получили много добра оценка, а комплексната оценка отново за всички е положителна.

За периода 2012-2016 г. четирима преподаватели от катедра „География“ са получили академична длъжност професор, четирима са получили академична длъжност доцент, а защитилите доктори от преподавателския колектив са шест.

По 5.1.4. През отчетния период 7 от членовете на катедрата са осъществили общо 31 творчески командировки по програма „Еразъм“ с цел преподаване, както и с цел обучение в университетите в Порто и Коимбра (Португалия), Сантяго де Компостела (Испания), Бурса и Ескишехир (Турция), Крайова и Букурещ (Румъния), Загреб (Хърватия). Преподаватели, обслужващи направлението, но външни за катедра „География“, в рамките на 10 осъществени мобилности са посетили по същата програма

университети в Краков (Полша), Лил (Франция), Букурещ и Крайова (Румъния), Торун (Полша), Аспарта (Турция), Будапеща (Унгария), Истанбул (Турция).

За същия период са осъществени 9 входящи мобилности на гост-преподаватели от университетите в Брага (Португалия), Крайова и Букурещ (Румъния).

Относителният дял на преподавателите в професионалното направление, участвали в преподавателски мобилности по програмите Еразъм и Еразъм + за последните 5 години, е 43,75%.

Независимо от наличието на договори на университетско ниво, професионалното направление изпитва затруднения при мотивиране на студентите за осъществяване на изходяща студентска мобилност, основно поради икономически причини.

Резултати от проверката: За периода 2012 – 2016 г. се отчита непрекъснатост в процеса на кариерното израстване по отношение придобиването на научни степени и научни звания. Преподаването по профилиращи дисциплини в професионалното направление се водят основно от преподаватели на първи ОТД, но то се допълва от преподаватели на втори ОТД и на граждански договори. Има изградена система за атестиране на преподавателите към ВТУ. Осигурени са условия за преподавателска мобилност в чуждестранни университети (входяща и изходяща).

Критерий 5.2. „Научноизследователската и художествено-творческата дейност на академичния състав и участието на студентите и докторантите в нея“

По 5.2.1. През разглеждания период, на основата на държавните изисквания и нормативните документи, са разработени и утвърдени правила и инструкции, създаващи условия за усъвършенстване на организацията по финансирането на научните изследвания и осигуряващи демократични и прозрачни процедури, насърчаващи участието на преподавателите във вътрешноуниверситетски, национални и международни проекти.

През последните пет години голяма част от преподавателите в катедра „География“ участват в един или повече университетски научноизследователски проекта, като *общият брой на участията на преподавателския състав в направлението е над 30. Осем преподаватели от катедрата са участвали в 3 международни проекти за периода 2012-2016 г.*

Създадена е възможност студентите, обучавани в професионално направление „Науки за Земята“ да бъдат включвани в изследователската дейност на катедра „География“, което се изразява чрез участието им в научноизследователски и образователни проекти и в научни конференции.

При специалност „Регионално развитие“ студентите се включват в разработване на проекти.

Броят на студентите, взели участие в национални и международни научноизследователски, художествено-творчески, изпълнителски и спортни дейности и проекти през атестационния период е 23.

По 5.2.2. Общият брой на публикациите на преподавателите от катедра „География“ на първи ОТД за периода 2012-2016 е 307. От тях 42 са монографии, учебници или учебни

помагала. Средно за периода на преподавател се падат по 22 публикации и 3 учебници и учебни помагала. *Относителният дял на публикациите в научни списания и сборници спрямо общия брой на публикациите е 95%. За отчетният период в табличен вид са представени публикации в реферирани списания и сборници, но не са докладвани публикации в списания с импакт-фактор или импакт ранг.*

За разглеждания период общият брой цитирания на преподаватели от катедрата на първи ОТД в научни списания и сборници е 108, като на 1 преподавател се падат средно над 7 цитирания за периода. Не са докладвани известни цитирания на трудове в списания с импакт фактор или импакт ранг.

Резултати от проверката: Научноизследователската дейност в професионалното направление през изминалия период е базирана основно на университетската проектна дейност, с активно включване на студенти. Отчита се необходимост от засилване участието в международни и национални проекти. Публикационната дейност в реферирани научни издания с импакт фактор и/или с импакт ранг се нуждае от стимулиране, което ще повиши разпознаваемостта на преподавателите в научно-преподавателската общност и цитиранията на трудовете им.

Стандарт 6. „Учебни ресурси и подпомагане на студентите“ и съответстващите му критерии, а именно:

Критерий 6.1. Има осигурена и непрекъснато развиваща се финансова, материално-техническа и информационна база, необходима за учебно преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортна дейности по професионалното направление, както и подходяща среда за дистанционно обучение, ако провеждат такова

По 6.1.1. Обучението в специалностите по научното направление „Науки за Земята“ е осигурено с необходимите лекционни, семинарни зали и кабинети в Централния корпус.

За семинарни занятия обикновено се използват десет учебни зали, разполагащи с по около 20 места. За нуждите на лекционните курсове се използват две аудиторни зали всяка с около 70 места. Аудиторната площ на 1 студент от направлението е около 10 кв. м. При необходимост от използване на видеотехника, те се насочват към залите на Аудиовизуалния център на Университета. При презентации с мултимедия, лекциите се провеждат в 6 аудитории, които разполагат с необходимото оборудване.

Катедра „География“ използва възможностите и базата на Лаборатория „Географски информационни системи“ (ГИС). Самата Лаборатория функционира повече от 10 години и осигурява специализирана помощ при изготвянето на компютърни карти и обучението по ГИС.

Със средства по проект, финансиран от Национален фонд „Научни изследвания“, е създаден Центърът по геоархеология и прогнозно археологическо моделиране (GEOARCHCE). Оборудвани са учебна зала и лаборатория, които се използват и от студентите по география. Залата разполага с маси, столове, 16 лаптопа, два мултимедийни

проектора, интерактивна дъска, точка за безжичен интернет, електронна везна, дигитален микроскоп, сушилна пещ, сита за гранулометричен анализ.

Учебните зали и аудиториите са в добро състояние, благодарение на осъществяваните текущи ремонти.

По 6.1.2. Компютърната зала на ИФ разполага с 16 бр. компютърни конфигурации за студенти. Лабораторията ГИС разполага с 3 лаптопа, 10 настолни компютъра, мултимедиен проектор, мултифункционално устройство – копир, принтер и скенер, и др. технически средства. Използват се продукти на ЕСРИ България. Така общият брой компютри, който се използва в обучението на студентите, е 45. Броят компютри, които се падат на 1 студент, е 0,75. На територията на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ е осигурен пълен достъп до безжичен интернет, както на преподаватели, така и на студенти.

По проект ”Създаване на Център по геоархеология и прогнозно археологическо моделиране” (2012 г.) е доставен специализиран ГИС софтуер. Използва се за лабораторна и теренна научноизследователска работа, както и за обучение на студенти по Географски информационни системи във ВТУ. Закупени са също 2 бр. многофункционални GPS устройства Trimble Juno 5D, др. специализирани средства (металотърсачи и др.). Лицензите включват програмите ArcGIS, разширения за теренно моделиране, геостатистически и пространствен анализ, мобилни приложения (ArcPad и Digiterra Explorer) и Global Mapper (2 лиценза).

По 6.1.3. Всички студенти ползват библиотечните фондове на централната Университетска библиотека. Тя е основна информационна база за обучение на студенти, като те имат свободен достъп до нея. Централната университетска библиотека се състои от 4 отдела. Читалнята осигурява 60 места.

Централната университетска библиотека разполага с общ библиотечен фонд от 370 000 тома. Общо във ВТУ е осигурен абонамент на периодични издания като „Проблеми на Географията”, „География-21”, „Вестник МГУ”, „Екология”, „Реферативный журнал”, „Епохи”, „Трудове на СУ, ГГФ” и др. В наличност са голяма част от броевете на Известия на БГД и Известия на Географския институт на БАН, както и на сп. „География”. Финансирането на учебна и специализирана научна литература е уредено чрез Правилник за организацията и дейността на Университетска библиотека при ВТУ.

Филиалната библиотека на Исторически факултет разполага общо с 14 474 тома, от които: 890 тома от дарения; справочен фонд - 480 тома; периодика – 82 заглавия; 1400 броя дипломни работи. Чрез факултетската библиотека е възможен достъпът до ресурсите на други библиотеки в страната и чужбина, чрез системата на междубиблиотечния обмен. Библиотеката разполага с компютри и за нуждите на студентите.

Съотношението на работните места и площта за работа на един студент в Централната библиотека, факултетските библиотеки и библиотечно-информационните и културни центрове е 3,40 кв. м., което отговаря на ергономичните изисквания за ефективна и здравословна среда на студентите. Студентите могат да ползват и чуждоезиковите библиотечно-информационни и културно-информационни центрове на ВТУ (английски, немски, френски, руски и др.).

ВТУ има достъп до пълнотекстови научни публикации, анотации към публикации и наукометрични данни в електронните платформи **Science Direct, ISI WebofKnowledge, SCOPUS.**

По 6.1.4. На този етап не се предлага дистанционна форма на обучение по бакалавърските и магистърските специалности в направлението.

ВТУ разполага със собствена печатна база. *За периода на акредитация, преподавателите от катедра „География“ са издали 7 нови учебника и 3 учебни помагала, а общо специализираните учебници и учебни помагала са 45, но 13 бр. са издадени през 90-те години.*

По 6.1.5. Академичното и административното обслужване на студентите е регламентирано в Правилника за административното обслужване във ВТУ и Правилника за структурата и организацията на учебния процес и правата и задълженията на студентите.

Интернет платформата Е-студент изключително много улеснява студентите за тяхното информироване относно учебния план и изучаваните дисциплини, графика на занятията и изпитите, изпитните резултати и др. Чрез тази платформа се осигурява бърза двупосочна връзка между студент-преподавател и студент-инспектор.

Резултати от проверката: Професионалното направление има достатъчна материално-техническа и информационна база за осъществяване на ефективен процес на обучение на студентите. Налице е достатъчна аудиторна площ, компютърни зали с необходимото оборудване, библиотечна площ и библиотечен фонд със сериозен капацитет, в т.ч. библиотечни единици, използвани за целите на обучението в професионалното направление. Има обезпеченост на административното обслужване на преподаватели и студенти.

Стандарт 7 „Управление на информацията“ и съответстващите му критерии, а именно:

Критерий 7.1. „Институциите имат изградена организация за управление на информацията, свързана с реализацията на обучението по професионалното направление и последващата реализация на завършилите“

По 7.1.1. В Исторически факултет ежегодно се извършват вътрешни одити, регламентиращи изискванията за оформяне на документацията от различните сектори и нива на работата във факултета. На проверка подлежат учебните програми и тяхното съответствие с учебните планове, процедурите по тяхното приемане и утвърждаване, оценката на студентите за качеството на обучението, за административното обслужване и др.

Студентите имат възможност да попълват онлайн анкети за качеството на обучението, като дисциплините са избрани на случаен принцип и всеки студент влиза с индивидуална генерирана на случаен принцип парола.

От 2012 година възможност за оценяване качеството на административната дейност имат и преподавателите.

По 7.1.2. С цел събиране на по-подробна и полезна информация относно професионалната реализация на възпитаниците на ИФ по професионално направление 4.4. "Науки за Земята", от значение е сътрудничеството с Клуба на възпитаниците на ВТУ –

Алумни и Кариерния център на университета. Страницата на Системата "Алумни" действа с цел да се познава състоянието на реализацията на завършилите студенти и докторанти на ВТУ "Св. св. Кирил и Методий".

За получаване на сведения за реализацията и развитието на завършилите специалността, освен това се провежда анкетиране за проучване мнението на потребителите на кадри – учебни заведения, РИОСВ, общински и областни администрации, научни институти, НПО. Осигурява се информация от Бюрата по труда, провеждат се анкетни проучвания с всеки випуск на завършилите специалността, събират на сведения от студентите чрез инспекторите на специалността от ИФ при получаване на дипломите за завършено висше образование. Данните сочат, че кадрите на ИФ притежават нужните знания, умения и компетенции. Много от потребителите на кадри също са възпитаници на ВТУ – Исторически факултет.

По 7.1.3. Обучаващото звено разполага със собствени информационни масиви за световните постижения в професионалното направление.

Катедра „География” се придържа към съвременни модели на обучение, осигуряващи конкурентоспособност в образователното пространство на професионалното направление „Науки за Земята”.

Периодично се провеждат проучвания за сходни с професионалното направление специалности (бакалавърска и магистърска програма) в други университети в България и в чужбина.

Резултати от проверката: В професионалното направление се поддържа информация по отношение успеваемостта на студентите. Периодично чрез анкетиране се проучва мнението на студенти и потребители. Учебните планове за редовна и задочна форма на обучение се актуализират съобразно действащите разпоредби. След обсъждане в катедрата се предлагат обосновани промени по дисциплини и хорариум, съобразени с изискванията за повишаване на качеството на обучението, кадровия състав и кадровото развитие.

Стандарт 8 „Информация за обществеността“ и съответстващите му критерии, а именно:

Критерий 8.1. „Институциите публикуват ясна, точна, обективна, актуална и лесно достъпна информация за всички дейности, свързани с обучението по професионалното направление“

В ИФ към ВТУ са приети и огласени правила за управление на качеството на образованието. На web-сайта на ВТУ е публикувана информация за всички дейности, свързани с обучението по професионалното направление/специалност от регулирана професия: професионалните направления; специалностите за обучение в съответни образователно-квалификационни степени; действащи учебни планове и програми; форми на обучение; квалификационни характеристики; форми за оценяване; график на изпитните сесии и др.

За всеки студент и преподавател информацията за всички дейности, свързани с обучението по професионалното направление/специалност от регулирана професия, са лесно достъпна чрез личен електронен профил на студента.

Информация за всички дейности, свързани с обучението по професионалното направление/специалност от регулирана професия и възможностите, е достъпна за външни лица чрез сайта на ВТУ - Електронен каталог на специалностите, съдържащ Азбучен списък на специалностите и чрез Бюро за кандидатстудентска информация и реклама.

По 8.1.1. Съществува система за популяризиране на актуална и пълна информация за образователната, научноизследователската и художествено-творческа дейност на професионалното направление.

На web-сайта на ВТУ е оповестена нормативната база за научноизследователска, художественотворческа и издателска дейност.

Преподаватели, докторанти и студенти от катедра „География” активно участват в научни конференции, симпозиуми, семинари, кръгли маси, сесии. Част от научните форуми са традиционни за ИФ, с традиционно утвърдени географски секции.

По 8.1.2. Резултат от взаимодействието между преподаватели, студенти и институционална среда – ВТУ и нейната образователна политика за "жизнения цикъл" на студентите (прием, развитие, дипломиране и реализация) е отговорното повишаване качеството на обучение, в съответствие с европейските стандарти. За ИФ са изградени структури и са разработени нормативни документи за функционирането на системата за наблюдение, оценяване, поддържане и усъвършенстване на качеството на обучение – от приема на студентите до тяхната професионална реализация.

По 8.1.3. На сайта на ВТУ ежегодно е налична необходимата информация за условията за обучение в професионалното направление, основните квалификационни форми, квалификационните характеристики, учебните планове. Информацията е достъпна и чрез кандидат-студентския справочник.

Катедра География има разработени рекламни материали, в които са обявени условията за обучение, квалификационните форми и перспективите за професионална реализация.

Центърът за квалификация към ВТУ обявява условията за допълнителна квалификация, преквалификация и специализация на студенти и лица с висше образование, провеждане на краткосрочни курсове, курсове за кандидат-студенти и др.

По 8.1.4. Научната продукция и творческите изяви на студенти и преподаватели се популяризира чрез сайта на ВТУ; социалните мрежи и медиите; публикационна дейност в научни и научно-популярни издания.

Системно на сайта на ВТУ се публикуват отчетните годишни доклади, учебни и научни постижения, студентските дейности и постижения, програмни документи, планирани и осъществени събития във ВТУ, ИФ и катедра „География“.

По 8.1.5. Във ВТУ международната дейност включва – програма Еразъм +, международно и вътрешно сътрудничество, договори за двустранно сътрудничество, договори за вътрешно сътрудничество, Еразъм практики чрез Асоциация за подпомагане на академичната общност (АПАО) и др. Великотърновският университет постоянно

оповестява условията за мобилност на студенти и преподаватели чрез съвременните средства на информационните технологии. На web-страницата на ВТУ се публикуват двустранните договори, условията и сроковете за кандидатстване и възможностите за реализиране на мобилности от студенти и преподаватели. Оповестяване на условията за мобилност на студенти и преподаватели е регламентирано и нормативно в Правилник за дейността на отдел "Евроинтеграция и мобилност" по Решение на АС от 9 юли 2007 г. и Правилник за международно и вътрешно сътрудничество на ВТУ "Св. Св. Кирил и Методий".

Ежегодно се провеждат и оповестяват дни на Еразъм практики и обучения от студенти и преподаватели, които са участвали в мобилности. Във ВТУ ефективно функционират отдел Евроинтеграция на ВТУ и отдел „Международно и вътрешно сътрудничество”

През отчетния период членове на катедра „География” са осъществили творчески командировки в Турция, Румъния, Сърбия, Украйна, Русия, Испания и др.

Резултати от проверката: Чрез функционалният сайт на ВТУ е обезпечен достъп до информация, свързана с професионалното направление – кандидатстване, обучение, публикации на преподавателите и др. Налице е достатъчно богата информационна база за цялостния „жизнен цикъл” на студента – възможности за кандидатстване, обучение и реализация, нормативна база на университетско ниво и др. Провеждат се регулярни срещи с потребители на кадри.

Стандарт 9 „Текущ мониторинг и периодичен преглед на програмите“ и съответстващите му критерии, а именно:

Критерий 9.1 Институциите извършват регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на учебните програми, съобразно еволюцията на научните знания и технологии, при обучението по професионалното направление/специалност от регулирана професия.

По 9.1.1. Обучението по отделните дисциплини в ОКС „бакалавър“ и „магистър“ в направление 4.4. „Науки за Земята“ се води съобразно учебните програми. Те се разработват от титуляра на съответната дисциплина и са обект на обсъждане в катедра „География”, като се вземат под внимание бележките и препоръките от вътрешните одити на учебната документация. Периодично се актуализира тяхното съдържание в светлината на най-новите изследвания в конкретната дисциплина. Учебните програми са достъпни за студентите на сайта на Великотърновския университет.

За своевременното отразяване на промените в учебните планове на специалностите в ИФ, редовно и задочно обучение и учебните програми на преподавателите по съответните дисциплини са съставени комисии, утвърдени от Декана на ИФ.

Организацията за разработване и одобряване на учебната документация в Историческия факултет включва задължителни процедури по отношение на учебните планове (за ОКС „бакалавър“ и „магистър”), учебните програми (за ОКС „бакалавър” и „магистър”), квалификационните характеристики за всяка специалност (за ОКС

„бакалавър” и „магистър”) и индивидуалните планове за обучението на докторантите. Учебните програми са структурирани и съответстват на нормативните изисквания (на МОН и ВТУ), и създават възможности, за да се обезпечи предвиденото учебно съдържание за специалностите.

Учебните планове и програми са разработени така, че дават възможност за гъвкавост при прехода от една образователно-квалификационна степен към друга, позволяват преход във формите на обучение, както и при преместване на студентите в аналогични специалности на други ВУ в страната.

Представителят на катедрата в Комисията по качеството наблюдава всички аспекти на учебния процес, събира и обработва информацията за качеството, обобщава предложенията и инициативите и предлага решения на Катедрения съвет, представя катедрата пред висшите органи по качеството. Неговите функции са:

Подробно е изработен и очертан параметърът на академични стандарти, механизмите за оценяване и поддържане на качеството на обучение, критериите за оценяване на специалностите, учебният курс, преподавателите, показателите, количествените оценки, субектът на оценката, използването на резултатите,

Катедра „География” се придържа към съвременни модели на обучение, осигуряващи висока конкурентоспособност в образователното пространство на професионалното направление „Науки за Земята”. Обучаващото звено разполага със собствени информационни масиви за световните постижения в професионалното направление. Това е възможно най-вече благодарение на изградените научни контакти в страната и чужбина.

Информацията в тях периодично се допълва и обновява. Тя е в основата на използването на съвременни информационни технологии в поднасянето на учебния материал, в проверката и при самостоятелната работа на студентите. Катедрата разполага с необходимите средства за мултимедийност и интерактивност в обучението. По университетски проекти е закупен ГИС софтуер. Използва се лицензирани и свободни софтуерни пакети, инсталиран под ръководството на УКИЦ на ВТУ. Сред тях са ArcGIS 8x, 9x, Map Maker Pro и др.

Компютризацията на работата в катедра „География”, превърна съвременните информационни технологии в неотменна част от преподаването на учебното съдържание, организацията на самостоятелната когнитивна дейност на студентите по време на семинарните занятия, формите на практико-приложна подготовка (хоспитиране, текуща учебна и преддипломна педагогическа практика), както и при осъществяване на контрол върху усвоените знания, формираните умения и компетенции.

Съвременните информационни технологии намират все по-широко място и в самостоятелната работа на студентите. Към тях се отнасят използването на комуникационните и информационни възможности на интернет, online ГИС (Google Earth и др.), електронни атласи (Amiglobe и др.), компютърната подготовка на контурни и тематични карти (Map Maker Gratis), и т.н..

Факултетът планира и провежда периодични срещи с обучаваните в ИФ студенти, на ниво Факултет и катедри. Срещите обхващат поотделно всички специалности във факултета. Въпросници се предават на студентите, дипломантите, докторантите от специално натоварен от пълномощника по качеството служител, който след това събира

попълнените въпросници и ги предава за обработка и анализ. Въпросниците са анонимни и при попълването им не трябва да присъстват преподаватели.

Проведените анкети със завършилите обучението си студенти във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, включително ОКС „бакалавър“ – специалност „География“ и ОКС „магистър“ – специалност „Регионално развитие“ показват, че преобладава удовлетвореността от знанията и професионалните компетенции, придобити в процеса на

По 9.1.2. Мониторингът на успеваемостта на студентите в процеса на тяхното обучение и след успешното завършване на съответната степен на висше образование се осъществява чрез достъпа до университетската електронна база данни, който е предоставен на зам. декана по УД във Факултета. На тази база се предлагат стимули за изявени студенти общо и по отделните направления, които са на ниво Факултет, Университет, община, национални и международни прояви. Всички предложения се подлагат на обсъждане и гласуват във Факултетния съвет.

Резултати от проверката: В рамките на професионалното направление се осъществява периодично актуализиране на учебните програми. Обсъждат се възможностите за усъвършенстване на процеса на обучение и повишаване на качеството на отделни негови аспекти.

Стандарт 10 „Циклично външно осигуряване на качеството“ и съответстващите му критерии, а именно:

Критерий 10.1. „Институциите извършват планирани дейности за самооценяване и външни оценки на всички учебни програми по професионалното направление“

По 10.1.1. През 2012 г. е проведена програмна акредитация на професионално направление 4.4. „Науки за Земята“. В резултат на успешната процедура Постоянната Комисия по Природни науки, математика и информатика е дала срок на валидност на акредитацията от пет години в съответствие със ЗВО.

По 10.1.2. Познаването на конкурентната среда в националното и европейско образователно пространство е съществено условие за осигуряването на конкурентоспособност на специалностите „География“ и „Регионално развитие и геоикономика“, ОКС „бакалавър“ и за специалностите „Регионално развитие“, „Социално-икономическа география“ и „Геоекология и управление на природните ресурси“ ОКС „магистър“ във ВТУ. Това изисква постоянно изучаване на конкурентната среда, състоянието на пазара на труда и възможност за реализация на обучаваните студенти и докторанти.

В условия на изострена конкуренция между висшите училища, обучаващото звено анализира средата, планира и предлага реализацията на мерки за повишаване на интереса към обучението в професионалното направление.

По 10.1.3. Кадровият потенциал на катедрата предполага самостоятелно обезпечаване на различните форми на изпит в семестриална и държавна форма. С оглед актуалността на тематиката по отношение на дипломните защиты се привличат по целесъобразност изяви в съответното научно направление учени от други университети и сродни организации.

По 10.1.4. Факултетната комисия по управление на качеството и акредитацията е обсъдила резултатите от началната акредитация и препоръките, като членовете на комисията са поели ангажимент да подпомогнат запознаването на преподавателите от ВТУ с тях.

ЕГ бе запозната с конкретните дейности на Факултетската комисия по управление на качеството и с приетият план за работата ѝ.

Вътрешната системата за поддържане и оценяване на качеството на обучението и академичния състав функционира ефективно и създава условия за подобряване на подготовката на студентите в професионално направление 4.4. „Науки за Земята“ в Исторически факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Действието на системата изгражда среда, в която се предприемат мерки в пълно съответствие с препоръките на Постоянната комисия по природни науки, математика и информатика.

Резултати от проверката: Налице е необходимата документираност по отношение подготовката за процедурите за акредитация. Конкурентната среда в България се познава добре. Налице е стремеж на преподавателите от катедра „География“ при ИФ на ВТУ за ефективно обучение по набелязаните програми (специалности).

Ръководител на ЕГ: проф. д-р Мариана Генова Дончева- Бонева

/...../

член на ЕГ: проф. д-р Филип Александров Мачев

/...../

член на ЕГ: доц. д-р Миглена Кирчева Жиянски

/...../

член на ЕГ: Мирослав Алексиев Иванов

/...../

Наблюдаващ процедурата член на ПКНМИ: доц. д-р Димитрина Керина

/...../